

УДК 94 (477)

А. Криськов, д-р. істор. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІНОЗЕМЦІ-ОФІЦЕРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИЦЬКІЙ АРМІЇ (1918-1920 рр.)

A. Kryskov, Dr., Assoc. Prof.

FOREIGNERS OFFICERS IN UKRAINIAN GALICIAN ARMY (1918-1920)

Вже в перші тижні існування Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) чисельність українського війська почала стрімко зростати. Але якщо рядового складу більш-менш вистачало, то офіцерів гостро бракувало. Станом на 21 листопада 1918 р. армія налічувала 4517 стрільців та 161 старшину, тобто на одного офіцера припадало 28 солдатів. Особливо гостро відчувалася потреба в командирах середньої і вищої командної ланки. Наприклад, організатором захоплення влади у Львові 1 листопада 1918 р. була Українська генеральна команда, серед членів якої найвище військове звання мав офіцер легіону Українських січових стрільців майор Сень Горук. Хоча серед австро-угорських офіцерів у листопаді 1918 р. було троє генералів (комдив М. Лавровський, комбриги С. Кобилянський та О. Доброволя-Вітошинський) українського походження, проте ментально вони виявилися далекими від ідей української державності і жодної допомоги в організації війська не надали.

Тому у цій ситуації керівництво ЗУНР змушене було запросити на службу іноземних офіцерів. Вербували найчастіше колишніх офіцерів австро-угорської та німецької армій, рідше – російської. Серед них було особливо багато тих, кого завершення I Світової війни застало на теренах Східної Галичини, або які служили в частинах, тут укомплектованих. У 1918 р. від них вимагалася лише письмова заява і складання присяги. Зазначимо, що це була поширена практика в Центрально-Східній Європі, де процес створення національних держав переплітався з проявами громадянських воєн. Відтак попит на військових професіоналів був високим.

З листопада 1918 до кінця 1919 р. до Української Галицької Армії (УГА) вдалося залучити понад 400 офіцерів-іноземців. За національною приналежністю серед них було 67 австрійців, 60 німців, 62 галицьких і 36 буковинських німців. Також були чехи, італійці, поляки, угорці, хорвати, росіяни, румуни, бельгійці, канадці та серби. Високий професіоналізм та брак власних кадрів сприяв тому, що іноземці часто посідали найвищі посади у війську: серед 9 головнокомандувачів УГА у 1919-1920 рр. було 7 українців (Д. Вітовський, Г. Коссак, Г. Стефанів, М. Омелянович-Павленко, М. Тарнавський, О. Микитка, А. Вітошинський), німець (А. Шаманек) і росіянин (О. Греков), серед 8 начальників Генштабу – 4 українці (М. Маринович, С. Горук, Є. Мишківський, В. Курманович), німець (А. Шаманек), угорець (Г. Ціріц) і хорват (К. Штіпшиц-Тернава). Організаційно УГА складалася з трьох корпусів по 4-6 бригад у кожному. Командирами корпусів і начальниками штабів у різний час були німці А. Шаманек, Р. Вурмбранд, В. Зезгорш, Й. Куніш, Ф. Льонер, А. Ерле, Г. Кох, А. Вольф, А. Кравс, Р. Якверт, В. Льобковіц, росіянин В. Генбачов, угорець Й. Папп де Яноші, чех К. Долєжаль.

Вступ до лав УГА офіцерів-іноземців дещо полегшив нестачу у професійних кадрах. Так, станом на березень 1919 р. в УГА служили 1260 офіцерів і 42110 солдатів, у квітні – відповідно 1754 і 55000, у травні – 1762 і 57000, у серпні – 1888 і 50000. Така диспропорція негативно впливала на загальну боєздатність армії, керованість окремими її підрозділами та їхню взаємодію зі штабами різних рівнів.

Підсумовуючи, зазначимо, що наявність упродовж 1918-1920 рр. у рядах УГА офіцерів-іноземців справила на становлення галицького війська позитивний вплив. Офіцерів-українців було більше у фронтових частинах та на командних посадах нижчої ланки, а іноземних – у штабах і серед командирів середнього і вищого ешелону.